

Az ösztöndíj program értékelése (2010 – 2011)

PROGRAM

PRE

NADANÝCH

Szlovák Pedagógiai Módszertani Központ
Békéscsaba

Bevezetés

Az Országos Szlovák Önkormányzat a 2006/2007 tanévben indította a tehetséggondozó programot.

Értékelésünk tárgya a **2009/2010** és a **2010/2011** tanévben jelentkezett 7. és 8. osztályos tanulók tehetséggondozó programban végzett munkájának értékelése. A vizsgált időszakban a programba **15** tanuló és **7** mentortanár kapcsolódott be az alábbiak szerint:

Iskolák	Tanulók száma	Mentorok
Szlovák Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium, Békéscsaba	4 fő	Horváth Jánosné István Mária
Szlovák Általános Iskola, Óvoda és Diákotthon, Szarvas	4 fő	Bíró Pálné
Szlovák Tanítási Nyelvű Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Diákotthon, Budapest	5 fő	Kormos Katalin Zatykó Margit Sturbán Anikó
Szlovák Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Óvoda, Tótkomlós	2 fő	Lubomíra Rollová

A 15 résztvevő tanuló mindegyike kétnyelvű szlovák nemzetiségi oktatási programban vesz részt, a mentortanárok egy kivételével hazai pedagógusok. Tehetséggondozó programunk arra vonatkozóan, hogy ki láthatja el a mentortanári feladatokat, nem támaszt speciális kritériumokat, azt azonban szeretnénk megjegyezni, hogy szerencsésebbnek találnánk, ha programunk mentorálását hazai pedagógusaink látnák el, éppen a programban megfogalmazott magyarországi szlovák tartalmak és célok miatt.

A szlovák nyelvi tehetséggondozásról

A szlovák nyelv megtanulása ma Magyarországon döntően a közoktatási intézményekben valósul meg. A közoktatási intézmények feltételrendszere azonban nagyon eltérő, a kistelepülések iskolái, a városok, megyeszékhely, főváros általános iskoláiban nagy különbségek vannak a szlovák nyelvtanulás feltételeit illetően és ezek a különbségek tetten érhetőek a hatékonyság, eredményesség terén is.

Az Országos Szlovák Önkormányzat tehetséggondozó programja az esélyegyenlőség megteremtését tűzte ki célul egy olyan program elkészítésével, amely nyitott minden résztvevő felé, a meglévő személyi feltételek hatékony kihasználására törekszik és olyan nyelvtanulási környezetet teremt, ahol a tanórákon, a tanórákon kívül és az iskolán túl is biztosított a szlovák nyelv megfelelő szintű elsajátítása.

A mentortanárok alkalmazásával a tehetséges tanulók egyénre szabott segítséget, támogatást kapnak, képessé válnak szlovák nyelvtudásukat önállóan is fejleszteni és megfelelni a gimnázium támasztotta követelményeknek.

A mentor tanárok felelősségét abban látjuk, hogy ők azok, akik **azonosítják** a tehetséges tanulókat és **segítik** a jó adottságú gyermekeket abban, hogy adottságaikból képességek váljanak. Mivel esetünkben, a nyelvéllapotban bekövetkezett változások miatt kifejezetten **iskolai rendszerű tehetséggondozásról** beszélhetünk, programunk azt a célkitűzést követi, hogy az **iskolában járó gyermekek tehetségét ismerve és arra odafigyelve alakítsuk ki pedagógiai munkánkat.**

A magyarországi szlovák nyelvoktatást végző iskolákba a tehetség nem a beiskolázás feltétele, de pedagógusaink körében mégis megvan a szakértelem ahhoz, hogy a tehetségeket azonosítsák, segítsék, „integráló” tehetséggondozást végezzenek. Iskoláinkban a pedagógusok élnek a **differenciálás, csoportbontás** eszközével és azokkal a speciális módszertani eljárásokkal, amelyek segítségével eredményeket lehet elérni.

Az Országos Szlovák Önkormányzat tehetséggondozó programja a mentortanárokat a tehetségekre jutó **idő, energia és szakértelem** oldaláról támogatja. A mentorálás célja, hogy az egyénre szabott fejlesztés a tehetséges tanuló képességeinek és érdeklődésének ismeretében, kifejezetten a tanuló egyéni fejlődési szükségleteit figyelembe véve történjen.

A program hatékonyságát, eredményességét a tehetséges tanulók tanulmányi teljesítménye alapján mérjük.

A tehetséggondozó programban résztvevő tanulók munkáját gimnáziumi tanulmányaik során is követjük, az első kiírásban résztvevők a 2011/2012 tanévben érettségiznek, tervezzük, hogy értékeljük

- tanulmányi munkájukat
- érettségi eredményességüket
- emelt ill. középszintű szlovák érettségi eredményüket
- továbbtanulási céljaikat (pl. hányan választották a szlovák nyelvi felsőfokú tanulmányokat, ill. szlovákiai továbbtanulást)
- továbbtanulási eredményességüket

Az általános iskolák a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 2. sz. melléklete „A tanuló fejlődésének nyomon követése” című fejezetének 2. pontja alapján a KIR-ben, a Tanulmányi eredmények kommunikációs rendszerében követhetik volt tanulóik középiskolai tanulmányi munkáját. Az általános iskoláknak így lehetőségük lesz a tehetséggondozó programban résztvevő és az összes volt tanulójuk tanulmányi eredményességét összehasonlítani.

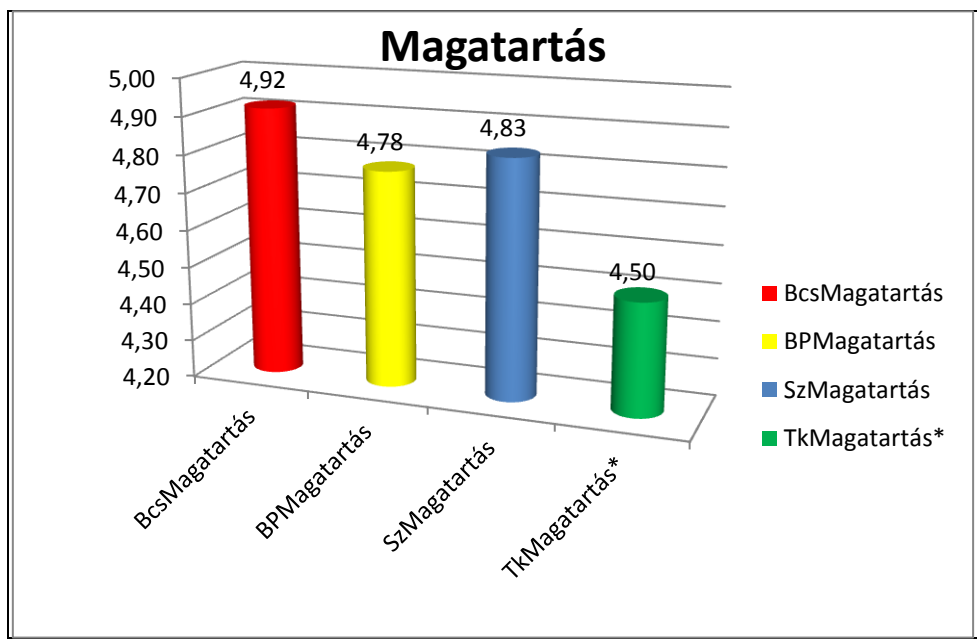
A készülő, parlamenti elfogadás előtt álló Nemzeti köznevelésről szóló törvény koncepcióját tanulmányozva látható, hogy **a gimnáziumba történő jelentkezés/felvétel kritériumai szigorodnak**. (Első fejezet, III.3 Gimnázium) A fentiek alapján kijelenthetjük, hogy a tehetséggondozó programunk szigorú feltételei helyénvalóak.

A 2010 – 2011 évi ösztöndíjprogramban résztvevő tanulók tanulmányi munkájának értékelése

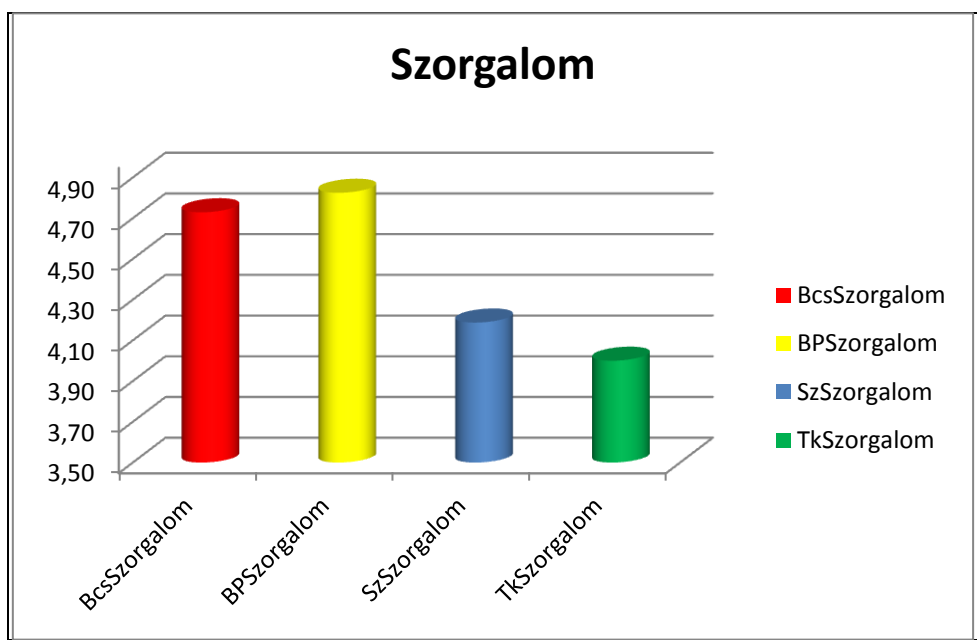
Az ösztöndíjprogram korábbi értékeléseitől eltérően (vö. 2006, 2007, 2008, 2009, 2010) a számunkra különösen fontos tantárgyak: **szlovák nyelv, szlovák irodalom, magyar nyelv, magyar irodalom, angol nyelv és matematika** vizsgálatát iskolánkénti összevetésben is megvizsgáltuk. Fontosnak tartottuk megjeleníteni a tanulmányi eredmények és a **magatartás**, valamint a **szorgalom** jegyek alakulását is iskolánkénti bontásban.

Az alkalmazott rövidítések:

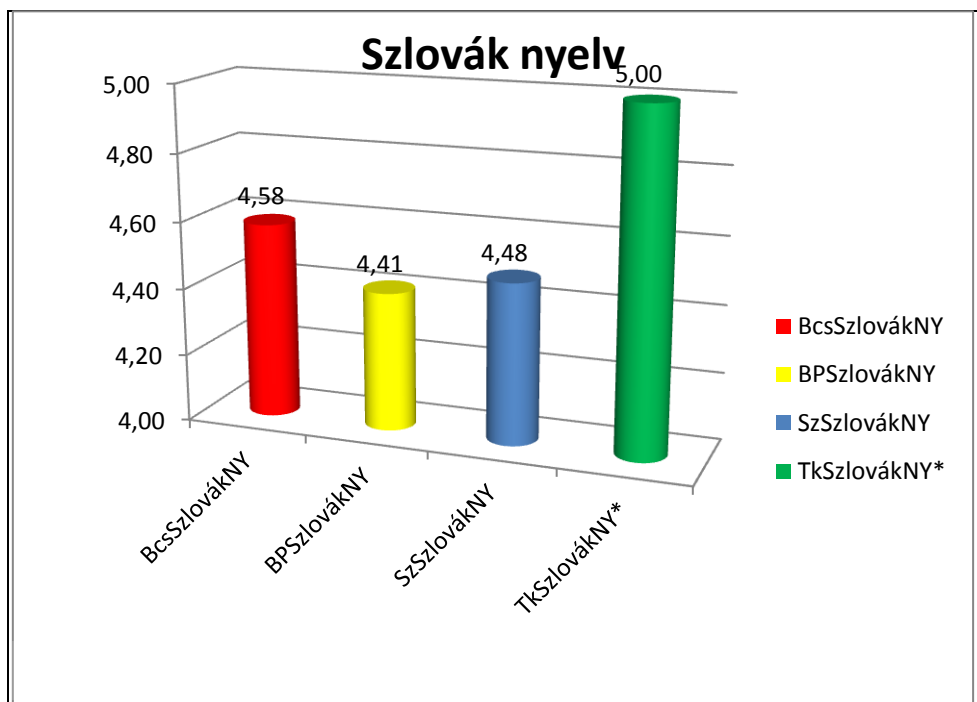
	= Békéscsaba
	= Budapest
	= Szarvas
	= Tótkomlós

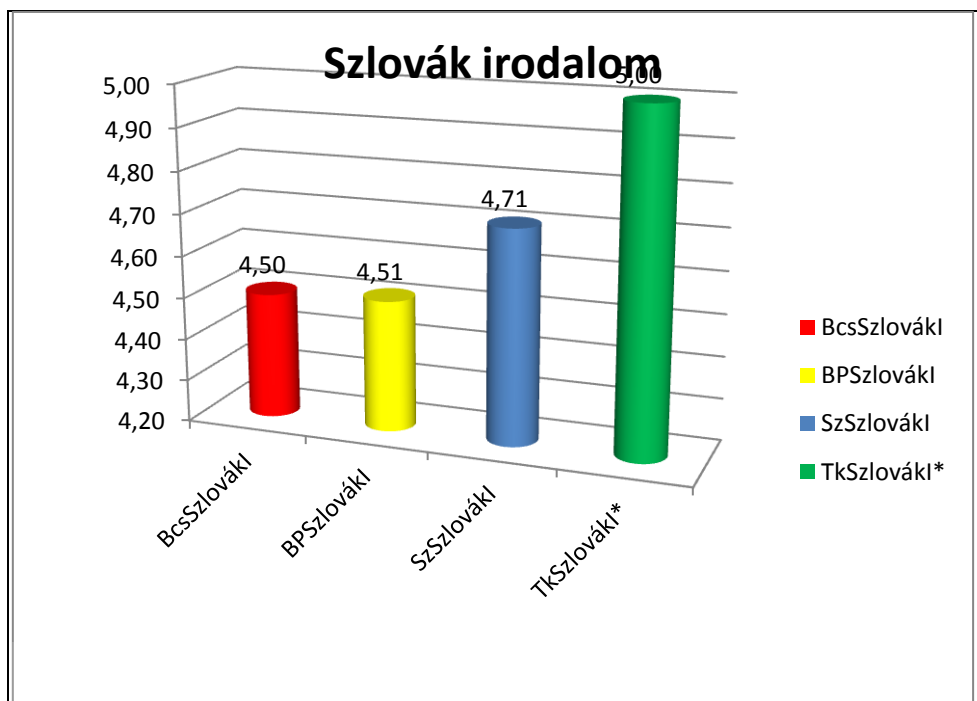
1. sz. táblázat: Magatartás iskolánkénti bontásban

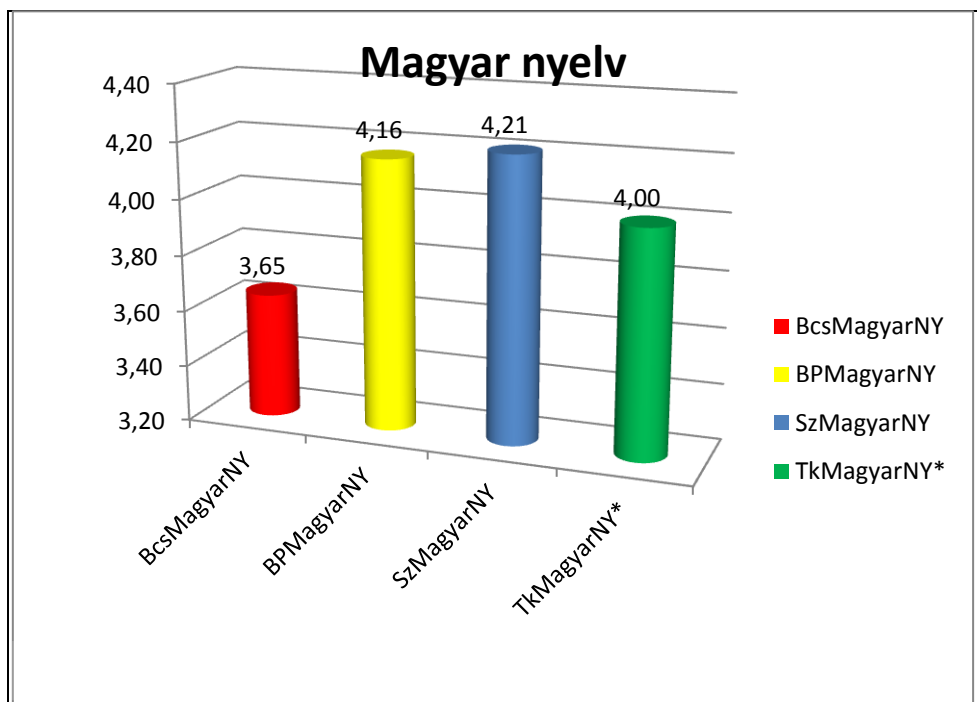
2. sz. táblázat: Szorgalom iskolánkénti bontásban

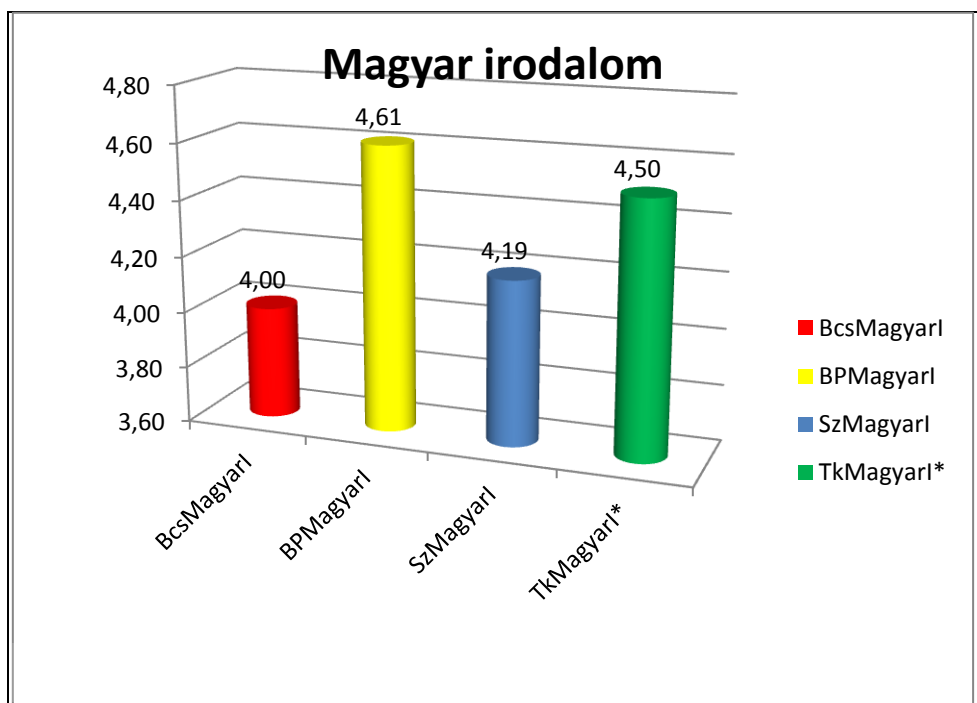
3. sz. táblázat: Szlovák nyelv iskolánkénti bontásban

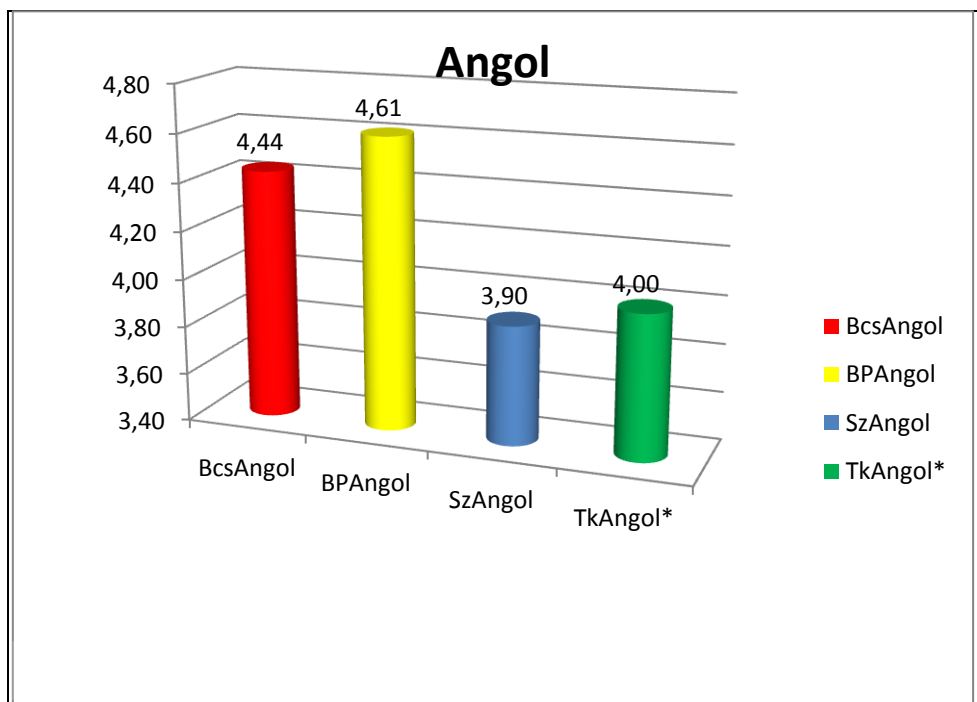
4. sz. táblázat: Szlovák irodalom iskolánkénti bontásban

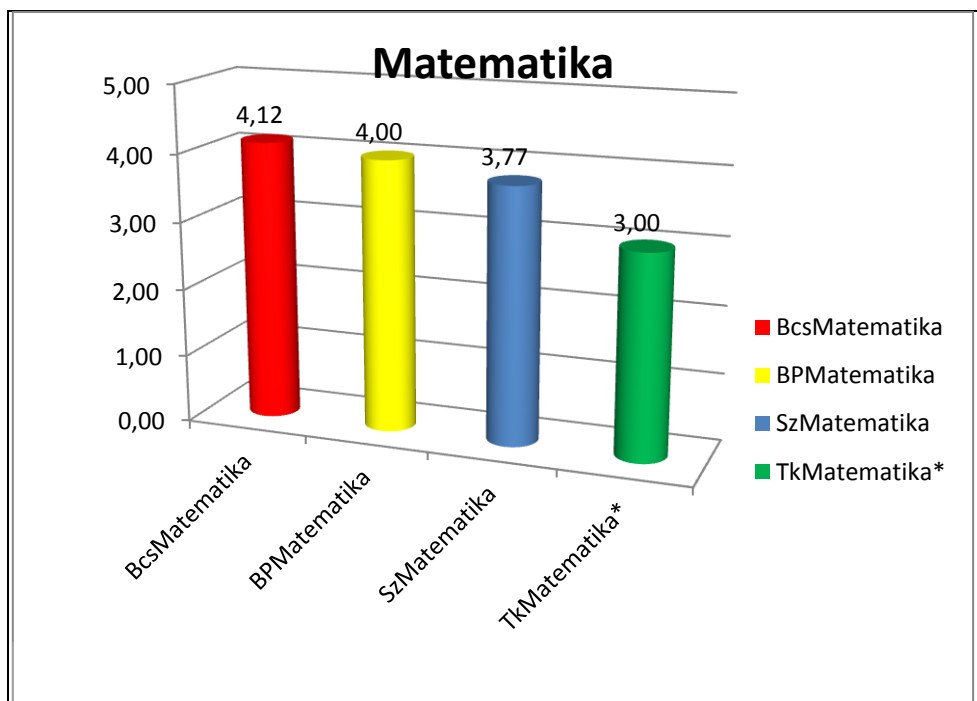
5. sz. táblázat: Magyar nyelv iskolánkénti bontásban

6. sz. táblázat: Magyar irodalom iskolánkénti bontásban

7. sz. táblázat: Angol nyelv iskolánkénti bontásban

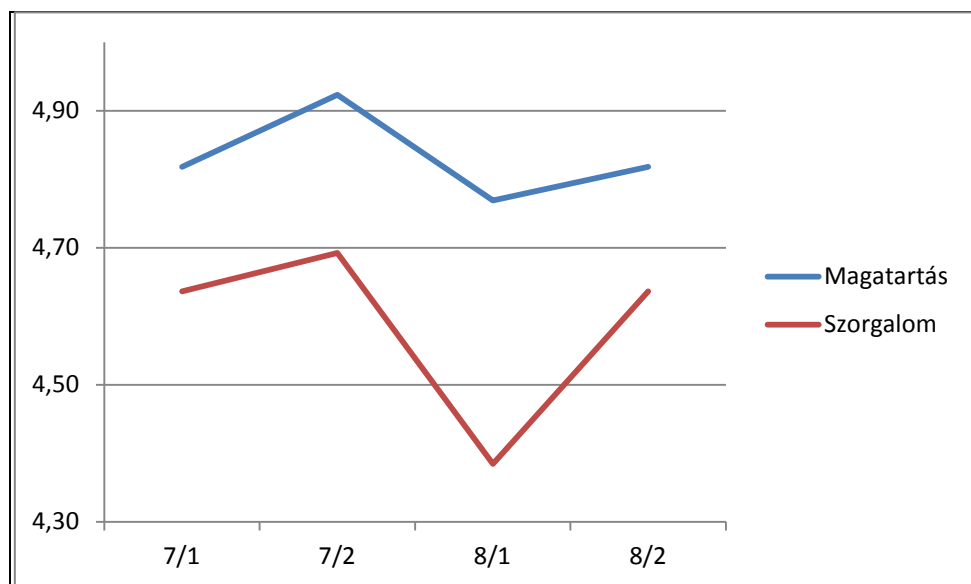

8. sz. táblázat: Matematika iskolánkénti bontásban

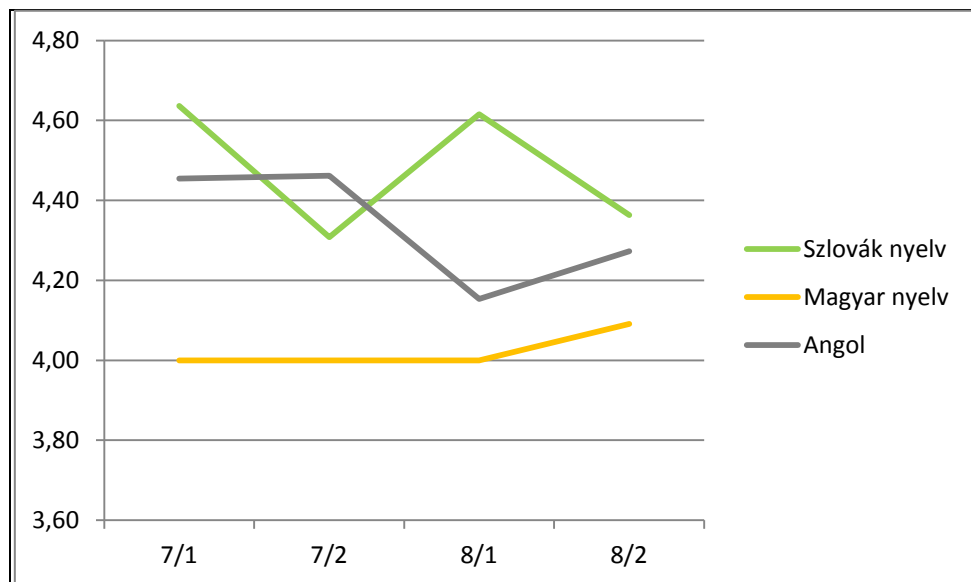
Megállapítások:

- Az ösztöndíjprogramban résztvevő tanulók magatartása jónak mondható, többségük példás magatartású. (**Tótkomlós** esetén, [4,5] figyelembe kell venni, hogy **két** tanulójuk jelentkezett a programba, tehát egy „példás” és egy „jó” magatartású)
- A tanulók szorgalma a program elindítása óta (2006) folyamatosan enyhén romló tendenciát mutat. Az ösztöndíjprogram indításakor túlnyomóan „példás” szorgalmú tanulók jelentkeztek. (vö. 2006) A szorgalomnak különösen a nyelvek tanulásánál van nagy szerepe.
- Szlovák nyelvekből és szlovák irodalomból jónak mondható a tanulók teljesítménye, bár a korábbi évekhez képest némileg gyengébb (vö. 2007 [4,79] [4,86]; 2010 [4,79] [4,91]). Figyelemre méltó, hogy szlovák irodalomból a szarvasi és tótkomlói tanulók a másik két intézményhez viszonyítva lényegesen jobb eredményt értek el.
- A magyar nyelv és magyar irodalom esetében a korábbi évekhez hasonló tanulói teljesítményeket figyelhetünk meg. Békéscsaba esetében fontos megjegyezni, hogy 7. és 8. osztályban az összes érettségi tárgyat a gimnáziumban tanító pedagógusok látják el, így ez óhatatlanul az osztályzásban is tükröződik.
- A világnyelvek, így az angol nyelv tanulása – akár egy életen át – tanulóink számára nagyon fontos feladat. Jövőjük, továbbtanulásuk, karrierjük szempontjából elengedhetetlen az angol nyelv ismerete. Ösztönöznünk kell tanulóinkat, hogy jobb eredményeket érjenek el.
- A matematika tantárgyi eredmények – a gimnáziumban tanítók megfigyelése alapján – igen szoros kapcsolatban vannak a szlovák nyelvi teljesítménnyel. Egy olyan nehéz grammatikájú nyelv esetében, mint a szlovák, nagy szükség van a logikus gondolkozásra, rendszerező, szabályalkotó képességre, memóriára. Egy „jó szlovákosnak”, aki tanulja a nyelvet és nem otthonról hozza készen, nem feltétlenül kell ötösrre tudnia a matematikát, de tapasztalataink szerint a négyesnél gyengébb eredmény már problémákat jelezhet, amely aztán a nyelvtanulásnál is tükröződik – középfokon.

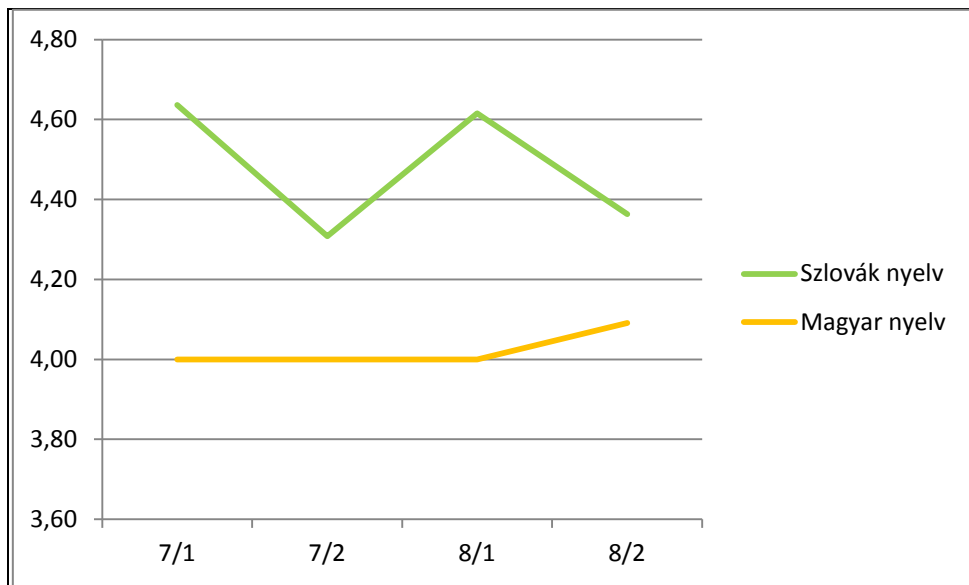
Összefüggések

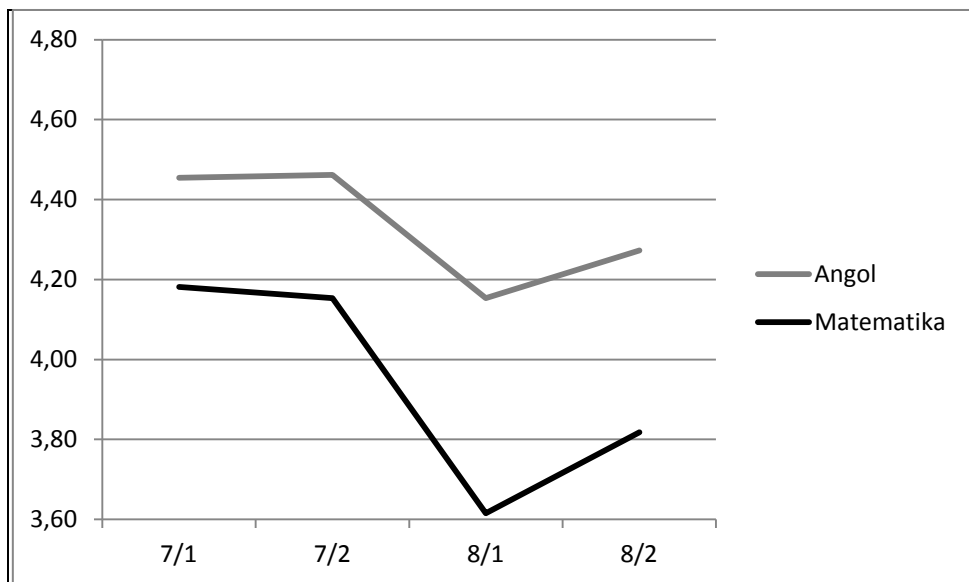
9. sz. táblázat: Magatartás – Szorgalom alakulása 4 féléven át

10. sz. táblázat: A „nyelvek” eredményei 4 féléven át

11. sz. táblázat: A szlovák nyelvi és magyar nyelvi eredmények 4 féléven át

12. sz. táblázat: Angol nyelv – Matematika eredmények 4 féléven át

Megállapítások

- A magatartás és szorgalom jegyek 8. osztály első félévében romlanak, de a 8. osztály végére a programba lépés eredményei ismétlődnek meg. A tanulók életkori sajátosságaival hozhatók kapcsolatba az eredmények, a 8. osztály 2. féléve során a javulás feltétlenül pozitívan értékelhető.
- Az ösztöndíjprogramban szereplő tanulók szlovák nyelvből érték el a legjobb eredményt. Angol és magyar nyelvből 8. osztály 2. félévében javultak a tanulók eredményei, szlovák nyelvből viszont egyértelműen romlottak. Érdekes lenne feltárni az okokat.
- A tanulók magyar nyelvi teljesítménye egyenletes, 8. osztály 2. félévében javuló eredményeket mutat, de szlovák nyelvből egyenetlen, romló eredmények jelentkeztek.
- Az angol nyelv és a matematika eredmények szoros összefüggést mutatnak. A nyelvtanulás eredményessége és a gondolkodási képességek minősége elválaszthatatlanok egymástól. Véleményünk szerint a középiskolai szlovák nyelvi és matematikai eredmények görbéje is hasonló lehet.

Az ösztöndíjprogram tartalmi elemeinek értékelése

A tehetséggondozó programban résztvevő tanulók a programkiírásnak megfelelően félévente projektdolgozat benyújtásával, vagy országos szlovák nyelvi, népismereti versenyek döntőin való részvétellel teljesíthetik a program követelményeit. Ez utóbbira értelemszerűen csak a 7. és 8. osztály második félévében van lehetőség, a tavaszi időszakban van ugyanis a tanév rendje szerint az Országos Általános Iskolai Tanulmányi Verseny (OÁTV) és a Szlovák Kutatóintézet népismereti versenyére is ilyenkor kerül sor.

A 2010-2011 évi programban résztvevő tanulók **60%-a** (9 fő) ilyen módon teljesítette a tehetséggondozó program egy – egy félévét, ez kitűnő arány.

A program 1. félévének feladatai a család, a tanuló és szűkebb környezete bemutatására épülnek. A tanulók ezt a feladatot megfelelően teljesítették. Előfordul néhány esetben az életrajz és a feladat egybemosása. Az életrajz írását mentor segítségével kell megoldaniuk, a műfaj szabályainak betartásával.

A család bemutatása szabadon választható stílusban és módon történhet. A tanulók a feladatot, jó színvonalon oldották meg, sok szép rajz, illusztráció készült.

Külön kiemelendők a nemzetiség-specifikus tartalmak:

- Szinte minden tanuló utal szlovák gyökereire, a családon belüli szlovák nyelvhasználatra
- A település történetének szlovák vonatkozásairól is írnak a tanulók
- A gyerekek aktívak a szlovák rendezvényeken (szavalnak, népdalokat adnak elő, táncolnak stb.)

A munkák nyelvezete jó, a tanulók életkorának megfelelő szóhasználat, mondat szerkezet jellemzi a dolgozatokat.

A 2. félév feladata egy rövidebb prózai alkotás elolvasása és olvasónaplószerű feldolgozása, vagy a magyarországi szlovákok ünnepeinek bemutatása volt.

A mentortanárok egyik legfontosabb feladata a tanulók életkori sajátosságainak, érdeklődési körének, nyelvi kompetenciájának megfelelő mű kiválasztása.

Érdekes, hogy a békéscsabai és budapesti diákok kivétel nélkül irodalmi alkotást dolgoztak fel és az olvasónaplót választották, addig a szarvasi és a tótkomlói tanulók az ünnepek bemutatásával teljesítették a feladatot:

A feldolgozott irodalmi művek:

- Rudo Moric: Trikrát som ušiel
- Ľudo Ondrejov: Zbojnícka mladost'
- Fraňo Kráľ: Jano
- Martin Kukučín: Rysavá jalovica
- Janko Jesenský: Malomestské rozprávky
- Božena Nemcová: Babička
- Mária Ďuríčková: Dunajská kráľovná

A program célja a tanulók önálló ismeretszerzésének elősegítése, a szlovák nyelvű szövegértés fejlesztése, az önálló szlovák nyelvi szöveg feldolgozásának tanulása.

Tudjuk, hogy a tehetséges tanulók szlovák nyelvi szókinccse 7. és 8. osztályos korukban már igen gazdag, de egy irodalmi mű elolvasásához sokszor kell elővenniük a szótárakat. Külön kiemelendők az alábbi problémák:

- Milyen módszerekkel érhető el, hogy a tanuló önállóan is elboldoguljon egy szöveggel?
- Hogyan lehet áthidalni a „minden szó jelentését tudom a mondatot mégsem értem” problémát?
- A szótár használatát hogyan kell megtanítani?
- Hogyan lehet és kell az ismertből az ismeretlenre következtetni?
- A szöveg belső koherenciája és a szövegértés kapcsolata.

A gimnáziumi tanulmányai folytatásához a tanulóknak feltétlenül szükségük van az önálló szövegfeldolgozással kapcsolatba kerülni, tanulni annak módját, tapasztalatokat szerezni.

A jeles ünnepek bemutatását is alapvetően jól oldották meg a gyerekek, azonban megjegyzendő, hogy az ilyen és ehhez hasonló témakörök feldolgozásánál kerülni kell a „könyvízü” ismertetéseket, idézeteket és inkább az életkori sajátosságoknak megfelelő, élményszerű feldolgozásokat kell preferálni.

A nyolcadik osztály 1. féléves feladatoknál a tanulók választhattak a felkínált témák közül és azokat ügyesen oldották meg.

4 tanuló szlovákiai útiélményein keresztül mutatta be Bratislava, Košice, Banská Bystrica és Brezno városait, sok rajzzal, illusztrációval.

A tanulók többsége a „Sviatky”, „Významné dni”, „Fašiangy”, „Vianočné ľudové zvyky” témákat dolgozta fel.

A nyolcadik osztály 2. féléves dolgozatoknál jól nyomonkövethető a tanulók nyelvi kompetenciájának fejlődése.

Össességében elmondható, hogy színvonalas projektdolgozatok készültek a program 4 féléve során. **A jövőben az önálló szövegfeldolgozásra, a kreatív megoldások támogatására jobban kell figyelni.**

Összegzés

Az Országos Szlovák Önkormányzat „Tehetséges tanulókért” ösztöndíjprogramja 2006 óta működik. A program életre hívását a szlovák nemzetiségi oktatásban végbemenő folyamatok és kedvezőtlen hatások indokolták.

A tehetséggondozó program első évfolyama ebben a tanévben tesz érettségi vizsgát. Reményeink szerint be tudjuk majd mutatni közös erőfeszítéseink sikerét és eredményeit.

Az átlagosnál jobban teljesítő tanulókkal való foglalkozás jótékony, ösztönző hatást fejt ki a tanulóra és gazdagítja a pedagógus szakmai – módszertani tudását.

Az ösztöndíjprogram elsősorban a két gimnáziumunk beiskolázását segíti. A szlovák nemzetiségi értelmiségképzés jövője a hatékonyabb és eredményesebb középfokú oktatástól függ. Ilyen szempontból a tehetséggondozó program befektetés a jövőbe, eredményessége hosszú távon vizsgálható.

A program fenntarthatóságához és fejlesztéséhez tett javaslatok:

- A tehetséggondozó program pénzügyi feltételeinek megteremtése, az ösztöndíj összegének emelése (A program elindítása óta változatlan az ösztöndíj összege)
- A programban résztvevő tanulók nyomon követése az érettségi vizsgáig
- A mentor tanárok találkozájának, tapasztalatcseréjének megszervezése
- A program kiterjesztése a középiskolai korosztály számára
- A program működésének folyamatos vizsgálata, értékelése, a szükséges korrekciók elvégzése
- Az intézményvezetők és a szlovák önkormányzatok tájékoztatása a tehetséggondozó programról
- A program eredményeinek közzététele

Készítette: Pecsénya Edit